

Το μεγαλείο του οράματος του Μπορίς Έιφμαν έγινε πραγματικότητα

«Κόκκινη Ζιζέλ» από
τα Μπαλέτα Μπορίς
Έιφμαν
Χορογραφία:
Μπορίς Έιφμαν
Μουσική:
Π. Τσαϊκόφσκι, Α.
Σνίτκε, Ζ. Μπιζέ
Σκηνικά/κοστούμια:
Βιατσέσλαβ Όκουνεβ
Χορεύουν: Σβετλάνα
Μπεντνένκο, Αλεξέι
Τουρκό, Ολέγκ
Μακάροβ, Ολέγκ
Γκάμπιουσεβ, Αντόν
Λαμπούσκα

Νόνα Μολέσκη

nona.moleski
@phileleftheros.com

Πολύ λίγες φορές έτυχε να ενδώσω στον πειρασμό να αναφερθώ σε έργο κάποιας άλλης τέχνης, εκτός από της θεατρικής. Όσες φορές όμως έτυχε, ήταν σε περιπτώσεις άκρατου ενθουσιασμού για το συγκεκριμένο έργο ή εξίσου άκρατης επιθυμίας να υποστηρίξω τον συγκεκριμένο δημιουργό. Για τον Μπορίς Έιφμαν το έχω ξανακάνει, το κάνω και τώρα. Τον άκρατο ενθουσιασμό θα τον τεκμηριώσω, παρόλο που οι θεατές που δυο φορές γέμισαν το κηποθέατρο Λεμεσού τον βίωσαν χωρίς τεκμηρίωση. Γιατί όμως ο παγκοσμίου φήμης χορογράφος να χρειάζεται υποστήριξη από μένα; Μα όχι αυτός. Αυτή τη φορά θέλω να υποστηρίξω το δικαίωμά μου να βλέπω τα καλλιτεχνικά γεγονότα τέτοιου βεληνεκού στην Κύπρο.

Τα Μπαλέτα Έιφμαν πέρασαν μπροστά στο κυπριακό κοινό δημιουργώντας αφοσιωμένους θεατές και εδώ, όπως σε τόσες χώρες του κόσμου. Στις προηγούμενες καθόδους του σχήματος είδαμε πώς ο χορογράφος Έιφμαν αναμετρήθηκε με δύο από τα μεγαλύτερα λογοτεχνικά δημιουργήματα, με τους «Αδελφούς Καραμαζόφ» του Ντοστογιέφσκι και με την «Άννα Καρένινα» του Τολστόι και πώς συνομιλήσε με την τέχνη της μουσικής αναπλάθοντας στη σκηνή τη μεγάλη μορφή του μουσικοσυνθέτη Τσαϊκόφσκι. Εκτός από τον αιφνιδιασμό και την έκρηξη απόλαυσης που προκάλεσε το τόσο υψηλό καλλιτεχνικό επίπεδο στο οποίο λειτουργεί ο θίασος, είχαμε την αφορμή να αναρωτηθούμε και να ψάξουμε να δώσουμε προσωπικές απαντήσεις στο μέγα ερώτημα, ποια αισθητική θεωρούμε σύγχρονη, δηλαδή ταιριαστή στην εποχή μας. Ο Έιφμαν ανατρέπει ένα από τα τεχνοκριτικά κλισέ και εναντιώνεται σ' ένα από τα πιο διαδεδομένα ρεύματα που επικρατούν στις παραστατικές, εικαστικές και μουσικές τέχνες. Ενωώ την απαίτηση της αφαίρεσης, ή αλλιώς τον φόβο της αφήγησης. Ειδικά στον χώρο του χορού οι σύγχρονες τάσεις σχεδόν αποκλείουν την όποια εξιστόρηση.

Επιλέγοντας ως πρώτη ύλη μυθιστορήματα

και βιογραφίες ο Έιφμαν αποδεικνύει ότι δεν φοβάται την παραστατικότητα, δεν φοβάται η προτεινόμενη απ' αυτόν φόρμα να περιέχει νόημα. Η προσωπική νομοτέλεια στην οποία υποτάσσει τα έργα του είναι, πρώτον, ο αποκλεισμός κάθε ντετερμινισμού και πεζολογίας και, δεύτερον, η χρήση της πρωτοποριακής, πραγματικά νεωτεριστικής χορογραφικής γλώσσας. Στην παραγωγή που είδαμε την περασμένη βδομάδα στη Λεμεσό, στην «Κόκκινη Ζιζέλ», ο Έιφμαν εμπνέεται από τη ζωή της μεγάλης μπαλαρίνας Όλγας Σπείσιφτσεβα, προσθέτοντας έτσι ακόμα έναν βαθμό δυσκολίας στον εαυτό του και έναν βαθμό ενδιαφέροντος για τους θεατές του, καθώς δημιουργεί ένα μπαλέτο με θέμα το μπαλέτο, οι σκηνές από τα μαθήματα κλασικού μπαλέτου και οι σκηνές από παραστάσεις εναλλάσσονται με τις σκηνές που αφηγούνται με διαφορετική, μοντέρνα χορογραφική γλώσσα την τραγική ζωή της Σπείσιφτσεβα. Το καταπληκτικό είναι ότι ο Έιφμαν δεν χρησιμοποιεί τα «κλασικά» κομμάτια ως απλώς εμβόλιμα, αλλά τα αποδίδει με μια «διπλή» χορογραφία, κατά την οποία η δική του προσωπική φωνή περιπλέκεται με τον κλασικό χορογραφικό κώδικα. Και ενώ ο ρόλος της Ζιζέλ γίνεται εμβληματικός στη μοίρα της μπαλαρίνας, ο Έιφμαν δεν χρησιμοποιεί τη μουσική

του Αντάν, επεκτείνει όμως τη συμβολική της μεταθανάτιας ζωής της Ζιζέλ στη ζωή της Σπείσιφτσεβα στο εξωτερικό. Οι βαθμοί δυσκολίας και ενδιαφέροντος προστίθενται για ακόμη έναν, πολύ ουσιαστικό λόγο. Ο βίος της ηρωίδας χρησιμοποιείται ως περίγραμμα για τα συνταρακτικά ιστορικά γεγονότα, τη ρωσική επανάσταση, την επιβολή της δικτατορίας του νέου καθεστώτος και τη σύγκρουσή της με τις αξίες της παλιάς κουλτούρας, τη μετανάστευση στην ξενιτιά. Η εξιστόρηση του βίου της απαλλάσσεται από κάθε ίχνος πεζής αναπαράστασης, η μεταγλώττιση της ιστορίας και της ψυχολογίας στη γλώσσα του χορού είναι πλήρης. Η τεχνική αρτιότητα και η πύλαστική εκφραστικότητα των χορευτών στην παράσταση της «Κόκκινης Ζιζέλ» ήταν τέτοια που όλο το μεγαλείο του οράματος του Μπορίς Έιφμαν έγινε πραγματικότητα.

Ας μη φύγουμε από τον τομέα του χορού. Χωρίς να το κυνηγήσουμε ανά τον κόσμο, χωρίς να αναγκαστούμε να πληρώσουμε και αεροπορικά εισιτήρια, οι καλλιτεχνικοί θεσμοί μάς πρόσφεραν εδώ, στον τόπο μας, τα μπαλέτα Μπεζάρ, Μάρθα Γκράχαμ, Μαγκί Μαρέν, Μπολσόι, Μπατσέβα, Δημήτρη Παπαϊωάννου, κ.α, κ.α. Περνώντας από το νησί μας, αυτά τα αποδημητικά καλλιτεχνικά πουλιά όχι μόνο διαμόρφωσαν τα καλλιτεχνικά αισθητήρια του κοινού, αλλά και αναβάθμισαν τους δημιουργικούς στόχους των ντόπιων δημιουργών. Ας μη γίνουν σύμβολο και της πνευματικής ζωής του τόπου μας οι σκοπισμένες βιτρίνες των καταστημάτων που έκλεισαν. Ας βρει δύναμη η πολιτεία να κρατήσει ανοιχτές τις πύλες από τις οποίες θα μας έρχονται μεγάλα δημιουργήματα ξένων. Είναι ένας από τους τρόπους ενίσχυσης και της εγχώριας δημιουργίας, και αυτό δεν είναι οξύμωρο. Και τα τοπικά καλλιτεχνικά φεστιβάλ, αυτά των πόλεων, που κρατιούνται εν λειτουργία χάρη στις θυσίες και τα ρίσκα των τοπικών Αρχών, όπως ο θεσμός των «Μεγάλων Μπαλέτων» στη Λεμεσό, είναι από τα κεκτημένα δικαιώματα ημών των πολιτών.